

Hemvärnet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett antal motionsyrkanden som är väckta under de allmänna motionstiderna under riksmötena 2011/12 och 2012/13. De berör verksamheten inom hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna. Regeringen bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna att öka hemvärnsförbandens insatsberedskap vid extraordinära kriser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet avstyrker motionsyrkanden som rör direktutbildning till hemvärnet, hemvärnets civila insatser samt hemvärnets finansiering.

I betänkandet finns tre reservationer (V) samt en motivreservation (M, FP, C, KD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Direktutbildning till hemvärdet	5
Civila hjälpinsatser	6
Hemvärdets insatsberedskap	8
Hemvärdets finansiering	11
Reservationer	13
1. Direktutbildning till hemvärdet, punkt 1 (V)	13
2. Civila hjälpinsatser, punkt 2 (V)	14
3. Hemvärdets insatsberedskap, punkt 3 – motiveringen (M, FP, C, KD)	14
4. Hemvärdets finansiering, punkt 4 (V)	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	17
Motion från allmänna motionstiden hösten 2012	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Direktutbildning till hemvärnet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 1 (V)

2. Civila hjälpinsatser

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 2 (V)

3. Hemvärnets insatsberedskap

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna att öka hemvärnsförbandens insatsberedskap vid extraordinära kriser. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 9 och

2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (M, FP, C, KD) – motiveringen

4. Hemvärnets finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 4 (V)

Stockholm den 9 april 2013

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Åsa Lindestam (S), Annicka Engblom (M), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Kent Härstedt (S), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Peter Rådberg (MP), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V) och Stefan Caplan (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas ett antal motionsyrkanden som är väckta under de allmänna motionstiderna under riksmötena 2011/12 och 2012/13. De berör verksamheten inom hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna.

Utskottets överväganden

Direktutbildning till hemvärdnet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att Försvarsmakten bör bestämma var hemvärnsutbildningen bör bedrivas. Motionsyrkandena avstyrks.

Jämför reservation 1 (V).

Motionerna

I motion 2011/12:F6209 (yrkande 2) samt i motion 2012/13:F6204 (yrkande 2), båda av Torbjörn Björlund m.fl. (V), redovisas att Försvarsmakten, för att motverka trenden med ett minskat antal hemvärnssoldater, på försök har haft ett antal direktutbildningar, kallade grundläggande militär utbildning med inriktning hemvärn, utan krav på militär grundutbildning. Dessa var mycket lyckade och fortsatte därför efter första försöket. Förra året utbildades drygt 500 personer på detta sätt.

I stort sett samtliga personer valde efter direktutbildningen att tjänstgöra i hemvärdnet. De har bidragit till en jämnare könsfördelning samt till att hemvärdnet kan bestå i alla delar av landet – även på platser där det i dag inte finns traditionella regementen.

Behovet av nyrekrytering inom hemvärdnet är enligt motionärerna dock fortsatt stort, och de anser med anledning av detta att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur den grundläggande militära utbildningen med inriktning mot hemvärdnet ska kunna utökas till att omfatta fler utbildningsplatser än i dag.

Bakgrund och tidigare behandling

I försvarsutskottets betänkande 2009/10:F6U8 – i vilket utskottet behandlade förslaget att lägga totalförsvarspikten vilande – framhöll utskottet att det är lika angeläget att den årliga rekryteringen ges en sådan omfattning att hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkornas behov till fullo tillgodoses. Utskottet noterade att enligt Försvarsmaktens budgetunderlag för 2011 kommer hemvärdnets behov av soldater att uppfyllas tidigast 2020. Utskottet ansåg inte att denna planering är tillfredsställande. Hemvärdnets rekrytering är enligt utskottets mening lika angelägen som insatsorganisationens i övrigt.

I budgetpropositionen för 2013 framhåller regeringen att rekryteringen av personal till hemvärnets med de nationella skyddsstyrkorna bör ske så att personalvolymen upprätthålls över tiden. I sammanhanget framhåller regeringen vikten av att rekryteringen från grundläggande militär utbildning (GMU) till hemvärnets fungerar tillfredsställande.

Regeringen gav i januari Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i uppdrag att genomföra rekryteringsprocessen för att hitta förbättringsmöjligheter. I uppgiften ingår att kartlägga och beskriva införandet av systemet för rekrytering av militär personal på frivillig grund, analysera systemet utifrån tidigare forskning och myndigheternas erfarenheter samt bedöma eventuella möjligheter till vidareutveckling eller behov av fortsatt utredning eller analys. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2013.

Hemvärnets har enligt regeringens redovisning i stort uppnått de mål som sattes upp inför 2011. Verksamheten vid hemvärnsförbanden har präglats av åtgärder för att befästa hemvärnets nya avtal och det nya utbildningssystemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens mening att rekryteringen till hemvärnets med de nationella skyddsstyrkorna bör ske så att personalvolymen kan upprätthållas. Förändrade rekryterings-, uttagnings- och utbildningssystem kan behöva utvecklas för att detta ska underlättas. Utskottet räknar med att Försvarsmakten kontinuerligt överväger sådana åtgärder. Rekryteringen till hemvärnets med de nationella skyddsstyrkorna var under förra verksamhetsåret god. 1 900 nya hemvärnssoldater har rekryterats under 2012. Detta har bidragit till en nettoökning av personalstyrkan. Nya hemvärnsavtal och ett nytt utbildningssystem har sannolikt bidragit till detta.

Hemvärnets med de nationella skyddsstyrkorna är en del av Försvarsmakten vars personal, materiel och anläggningar används för hemvärnsutbildningen. Utskottet anser sålunda att Försvarsmakten bör bestämma om var hemvärnsutbildningen bör bedrivas. Något särskilt uttalande av riksdagen i frågan behövs därför inte. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Civila hjälpinsatser

Utskottets förslag i korthet

Några uttalanden från riksdagens sida om att hemvärnets ska öka sina civila hjälpinsatser behövs inte. Två motionsyrkanden avstyrks.

Jämför reservation 2 (V).

Motionerna

I motionerna 2011/12:Fö209 (yrkande 3) och 2012/13:Fö204 (yrkande 3), båda av Torbjörn Björlund m.fl. (V), framhålls att en stor fördel med hemvärnet är att det har egna resurser för ledning, samband, sjukvård och transporter. Hemvärnet har fortfarande stor folklig förankring och skapar därmed trygghet och tilltro till förmågan att skydda och hjälpa befolkningen vid såväl stora som små kriser och katastrofer. Det utgör ett mycket viktigt komplement till samhällets krisberedskap.

Väpnad strid är förvisso ett grundfundament i hemvärnet, men den civila krisberedskapens betydelse har ökat alltmer. Vid Försvarmaktens insatser i samband med skogsbränder, översvämningar och dylikt är det exempelvis ofta hemvärnssoldater som gör jobbet.

Det moderna hemvärnet ska vara en nationell skyddsstyrka som möter de behov som finns inom flera samhällssektorer. Motionärerna anser därför att de övningar och utbildningar som hemvärnet genomför i mycket högre grad än i dag ska vara inriktade på civila hjälpinsatser.

Bakgrund och tidigare beredning

I propositionen 2008/09:140 Ett användbart försvar redovisar regeringen att hemvärnet med de nationella skyddsstyrkornas förmåga att samarbeta med den civila krisberedskapen ska ökas inom ramen för de resurser som tilldelats för de militära uppgifterna. Hemvärnsförbanden ska fortsätta att vara en viktig aktör inom samhällets krishantering såväl i fred och kris som i krig.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna organiseras liksom i dag i regionalt och lokalt knutna hemvärnsbataljoner. De nationella skyddsstyrkorna ska ha hög beredskap och uthållighet samt kunna verka med huvuddelen inom ett dygn och med mindre delar inom några timmar.

Den 1 januari 2013 inrättades fyra regionala staber. De har ansvar för ledning av hemvärnsförbanden och för Försvarmaktens samverkan med civila organ.

Utskottets ställningstagande

I förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet regleras formerna för Försvarmaktens – och därmed även hemvärnets med de nationella skyddsstyrkornas – stöd. Hemvärnets stöd till samhället under 2012 omfattade ca 46 000 timmar. Två av de största insatserna gällde höga vattenflöden och Herculesolyckan i Kebnekaise.

De fyra regionala staberna som nu har organiserats kommer att väsentligt förbättra Försvarmaktens – och hemvärnets – förmåga att samverka med civila organ, inte minst i kris- och katastrofsituationer. Utskottet bedömer att hemvärnet i dag har en god förmåga att bistå det civila samhället

och att ovanstående organisationsförändring kommer att stärka den förmågan ytterligare. Några särskilda beslut av riksdagen synes inte behövas varför utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Hemvärnets insatsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna att öka hemvärnsförbandens insatsberedskap vid extraordinära kriser. Två motionsyrkanden tillstyrks delvis.

Jämför reservation 3 (M, FP, C, KD).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 9 framhålls att hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en viktig del av Sveriges militära försvar som är en snabbt gripbar resurs. Det är samtidigt också en central resurs för samhällets robusthet vid större kriser. Det är en generellt sett kostnadseffektiv resurs och bör finnas tillgänglig i hela landet. Motionärerna vill därför överväga en ökad ambition jämfört med regeringens när det gäller hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna. Det är viktigt att kunna använda förbanden såväl i fred som i krig. Frågan är hur det ska kunna uppnås. Redan i dag har hemvärdnet tjänstgöringsskyldighet i och med att de tecknar avtal. För att nå en högre tillgänglighet än i dag förespråkar motionärerna att man tillför olika beredskapsgrader till hemvärnsförordningen. Det bör införas en skyldighet för hemvärdnet att även vara tillgängligt i samband med civila händelser som naturkatastrofer, stora olyckor etc.

I motionen föreslås en förordning som tydliggör att hemvärnsförbanden inte bara kan disponeras vid hemvärnslarm utan även vid andra händelser som rör samhällets sårbarhet.

I motion 2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2 framhålls att hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en mycket viktig del av Sveriges militära försvar som en snabbt gripbar resurs. Det är samtidigt också en central resurs för samhällets robusthet vid större kriser. Det är en generellt sett kostnadseffektiv resurs och ska finnas tillgänglig över hela landet. Motionärerna vill se en ökad ambition jämfört med regeringens när det gäller hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna.

Det är viktigt att kunna använda hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkornas förband såväl i fred som i krig, men frågan är hur det ska uppnås. Redan i dag har hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna tjänstgöringsskyldighet i och med att de tecknar avtal. Motionärerna vill understryka att en eventuellt ökad grad av tjänstgöringsplikt i hemvärdnet

med de nationella skyddsstyrkorna inte får kompensera ett personalförsörjningssystem med rekryteringssvårigheter. Motionärerna ställer sig positiva till att, efter regeringsbeslut, kunna använda hemvärnet med de nationella skyddsstyrkornas kompetens även vid extraordinära kriser då inte hemvärnslarm föreligger.

Bakgrund och tidigare behandling

I proposition 2008/09:140 Ett användbart försvar – inriktningspropositionen för åren 2010–2014 – framhöll regeringen att hemvärnsförbandens användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet ska öka jämfört med i dag. Personalen i de nationella skyddsstyrkorna ska därför ha tjänstgöringsskyldighet även utan beslut om hemvärnsberedskap eller höjd beredskap. På detta sätt kommer det att finnas hemvärnsförband tillgängliga för militära och civila insatser även i fred.

Enligt Försvarsmaktens interna föreskrifter är hemvärnssoldater efter särskilt åtagande och efter utbildning bl.a. skyldiga att under grundberedskap tjänstgöra i hemvärnet för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, och i verksamhet i samband med att Försvarsmakten lämnar stöd till en annan myndighet eller enskild person enligt föreskrift i lag eller förordning eller efter beslut av regeringen.

Gällande regler

Hemvärnsförordningen innehåller de övergripande uppgifterna för hemvärnet, bestämmelser för hemvärnets personal, bestämmelser om hemvärnsberedskap, medinflytande och förmåner. Härutöver har regeringen bemyndigat Försvarsmakten att meddela föreskrifter om tillämpningen av förordningen. Försvarsmakten har meddelat tillämpningsföreskrifter i FFS 2010:2 och FFS 2010:8. Här finns betydligt mer detaljerade bestämmelser om indelning i ordinarie hemvärnssoldater och extra hemvärnssoldater, antagning till hemvärnet, hemvärnsavtalet, befordran, beredskap (innefattande grundberedskap, hemvärnsberedskap och hemvärnslarm) m.m.

Av hemvärnsförordningen 1 § första stycket framgår att hemvärnet har till uppgift att skydda skyddsobjekt. Hemvärnet ska i övrigt kunna stödja de operativa insatsförbanden och delta i annan verksamhet där Försvarsmakten medverkar. Detta innebär att när andra myndigheter eller delar av samhället begär hjälp av Försvarsmakten t.ex. med stöd av förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet så kan hemvärnet – som är en del av Försvarsmakten – tas i anspråk. Är det en uppgift för myndigheten Försvarsmakten kan man använda sig av hemvärnet.

Är situationen sådan att det rör sig om räddningstjänst kan räddningsledaren ta ut just hemvärnsmännen med stöd av räddningstjänstplikten som omfattar alla mellan 18 och 65 år i den mån hans eller hennes kunskaper,

hälsa och kroppskrafter tillåter det. Hemvärnspersonalen är en lätt gripbar grupp för räddningsledaren. De båda systemen kompletterar därmed varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Utskottets ställningstagande

I proposition 2008/09:140 Ett användbart försvar – inriktningspropositionen för åren 2010–2014 – framhöll regeringen att hemvärnsförbandens användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet ska öka jämfört med i dag. Enligt regeringen ska personalen i de nationella skyddsstyrkorna därför ha tjänstgöringsskyldighet även utan beslut om hemvärnsberedskap eller höjd beredskap. På detta sätt kommer det att finnas hemvärnsförband tillgängliga för militära och civila insatser även i fred. Utskottet delar den inriktningen.

Enligt Försvarmaktens interna föreskrifter är hemvärnssoldater efter särskilt åtagande samt efter utbildning bl.a. skyldiga att under grundberedskap tjänstgöra i hemvärdet för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, och i verksamhet i samband med att Försvarmakten lämnar stöd till en annan myndighet eller enskild person enligt föreskrift i lag eller förordning eller efter beslut av regeringen.

Hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en viktig del av Sveriges militära försvar som är en snabbt gripbar resurs. De bör samtidigt också vara en central resurs för samhällets robusthet vid större kriser. Utskottet vill därför överväga en ökad ambition i detta avseende för hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna. Det är viktigt att kunna använda förbanden såväl i fred som i krig. Redan i dag har hemvärnssoldaterna tjänstgöringsskyldighet i och med att de tecknar avtal. För att nå en högre tillgänglighet än i dag förespråkar motionärerna att man tillför olika beredskapsgrader till hemvärnsförordningen. Det bör införas en skyldighet för hemvärdet att även vara tillgängligt i samband med civila händelser som naturkatastrofer, stora olyckor etc.

I en motion föreslås en förordning som tydliggör att hemvärnsförbanden inte bara kan disponeras vid hemvärnslarm utan även vid andra händelser som rör samhällets sårbarhet.

Utskottet anser att det är viktigt att kunna använda hemvärdet med de nationella skyddsstyrkornas förband såväl i fred som i krig, men frågan är hur det ska uppnås och vilka konsekvenser det kan få för hemvärdets kärnverksamhet och rekrytering m.m. Redan i dag har hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna tjänstgöringsskyldighet i och med att de tecknar avtal. Förutsättningarna för en utvidgad tjänstgöringsskyldighet – i linje med vad regeringen anförde i inriktningspropositionen 2009 – utöver vad som följer av ett eget avtal, eller med stöd av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, bör därför utredas närmare. Utskottet anser att regeringen där-

för bör ta initiativ till att närmare klarlägga förutsättningarna för detta. Detta bör som sin mening riksdagen ge regeringen till känna. Motionsyrkandena tillstyrks delvis.

Hemvärnets finansiering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser i likhet med tidigare att det inte finns skäl att hemvärdnet ska finansieras på annat sätt än övriga förband i insatsorganisationen. Motionsyrkandena avstyrks.

Jämför reservation 4 (V).

Motionerna

I motion 2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3 framhåller motionärerna att hemvärdnet inte får ses som någon budgetregulator när det ska sparas. Organisationen bör så småningom få ett eget budgetanslag.

I motion 2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4 redovisas att hemvärdnet med de nationella skyddsstyrkorna stod för ungefär 1,2 procent av försvarsbudgeten 2009. Hemvärdnet är kostnadseffektivt eftersom det bygger på en ideell och frivillig grund. Det tillvaratar även den ovärderliga kompetens som finns hos dem som genomgått värnpliktsutbildningen eller GMU och dem som tjänstgjort inom Försvarsmakten.

I allt större utsträckning har Försvarsmakten enligt motionen valt att spara in på hemvärnets verksamhet när det kommer sparkrav från regeringen. Hemvärdnet blir genom detta förfarande ett ”dragspel” – eller budgetregulator – i Försvarsmaktens driftsbudget. Detta ger hemvärnsorganisationen dåliga förutsättningar att planera och ansvara för sin verksamhet.

Att exempelvis ge hemvärdnet ett eget budgetanslag via statsbudgeten skulle ge organisationen möjlighet att bygga upp en stabil och långvarig verksamhet, oberoende av vilka ekonomiska prioriteringar Försvarsmakten gör i övrigt. Det skulle också ge regeringen och riksdagen större möjlighet att styra de nationella skyddsstyrkornas storlek och utveckling i framtiden. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag på hur hemvärdnet kan finansieras oberoende av Försvarsmakten.

Tidigare behandling

Försvarsutskottet prövade detta förslag i samband med behandlingen av budgeten för 2012. Utskottet såg då (bet. 2011/12:FöU1) inga skäl till att hemvärdnet skulle finansieras på annat sätt än övriga förband i insatsorganisationen. I regeringens regleringsbrev till Försvarsmakten ges instruktioner till myndigheten för vilka målsättningar som hemvärdnet ska uppnå.

I Försvarsmaktens årsredovisning för 2012 konstateras att hemvärnet har genomfört den planerade verksamheten huvudsakligen enligt plan och att de uppsatta produktionsmålen för 2012 har uppnåtts.

Utskottets ställningstagande

Det synes inte vara något hinder att nå de uppsatta produktionsmålen med nuvarande budgeteringsprinciper. Utskottet anser i likhet med tidigare att det inte finns skäl att hemvärnet ska finansieras på annat sätt än övriga förband i insatsorganisationen. Motionsyrkandena avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Direktutbildning till hemvärdet, punkt 1 (V)

av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

För motverka trenden med ett minskat antal hemvärnssoldater har Försvarsmakten på försök haft ett antal direktutbildningar, kallade grundläggande militär utbildning (GMU) med inriktning hemvärdet, utan krav på militär grundutbildning. Dessa var mycket lyckade och fortsatte därför efter första försöket. Förra året utbildades drygt 500 personer på detta sätt. I stort sett samtliga personer valde efter direktutbildningen att teckna avtal för att tjänstgöra i hemvärdet. De har även bidragit till en jämnare könsfördelning samt till att hemvärdet kan bestå i alla delar av landet – även på platser där det i dag inte finns regementen.

Rekryteringen till hemvärdet genom GMU under 2012 har inte varit framgångsrik. Behovet av nyrekrytering inom hemvärdet är dock fortsatt stort och med anledning av detta anser jag att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur grundläggande militära utbildningen (GMU) med inriktning mot hemvärdet ska kunna utökas till att omfatta fler utbildningsplatser än i dag.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motionerna 2011/12:Fö209 (V) yrkande 2 samt motion 2012/13:Fö204 (V) yrkande 2 tillstyrks.

2. **Civila hjälpinsatser, punkt 2 (V)**

av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att en stor fördel med hemvärnets är att det har egna resurser för ledning, samband, sjukvård och transporter. Hemvärnets har en stor folklig förankring och trovärdighet och skapar därmed trygghet och tilltro till förmågan att skydda och hjälpa befolkningen vid såväl stora som små kriser och katastrofer. Det utgör ett mycket viktigt komplement till samhällets övriga krisberedskapsresurser.

Väpnad strid är förvisso ett grundfundament i hemvärnets, men den civila krisberedskapens betydelse har ökat alltmer. Vid Försvarmaktens insatser i samband med skogsbränder, översvämningar och dylikt är det exempelvis ofta hemvärnssoldater som gör jobbet.

Det moderna hemvärnets ska vara en nationell skyddsstyrka som möter de behov som finns inom flera samhällssektorer. Jag anser därför att de övningar och utbildningar som hemvärnets genomför i mycket högre grad än i dag ska vara inriktade på civila hjälpinsatser.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motionerna 2011/12:Fö209 (V) yrkande 3 och 2012/13:Fö204 (V) yrkande 3 tillstyrks.

3. **Hemvärnets insatsberedskap, punkt 3 – motiveringen (M, FP, C, KD)**

av Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Annicka Engblom (M), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Staffan Danielsson (C), Mikael Oscarsson (KD) och Stefan Caplan (M).

Ställningstagande

Hemvärnets främsta uppgift är att skydda skyddsobjekt och skyddsområden. Hemvärnets ska i övrigt stödja de operativa insatsförbanden och delta i annan verksamhet som Försvarmakten medverkar i. Detta är den viktigaste uppgiften för hemvärnets med de nationella skyddsstyrkorna.

Som framgår ovan kan hemvärnet – precis som Försvarsmakten i övrigt – ge stöd till civil verksamhet med stöd av de författningar som beskrivs ovan. En hemvärnssoldat kan även träffa ett avtal om att vara skyldig att tjänstgöra i andra situationer än under hemvärnsberedskap och höjd beredskap.

Vi anser att det i den existerande hemvärnsförordningen finns ett tydligt uppdrag för hur hemvärnet ska kunna stödja såväl den övriga Försvarsmakten som det civila samhället. I förordningen finns även detaljerade bestämmelser om beredskap för att öka tillgängligheten om så skulle krävas. Redan i dag används hemvärnsförbanden, och de tillför mycket nytta i sitt stöd till samhället. I Försvarsmaktens åiterrapportering för 2012 står att hemvärnsförbandens stöd till samhället uppgick till ca 46 000 timmar under året. Enligt den information vi har fått pågår arbete på Försvarsdepartementet i allmänhet och hos hemvärnet i synnerhet för att kontinuerligt förstärka hemvärnets roll. Detta enligt riksdagens inriktningsbeslut om det nya försvaret (prop. 2008/09:140) där det beslutades att hemvärnsförbanden användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet ska öka jämfört med tidigare. Personalen i de nationella skyddsstyrkorna har därför tjänstgörings-skyldighet även utan beslut om hemvärnsberedskap eller höjd beredskap. Deltagande i hemvärnet är dessutom ett frivilligt åtagande från den enskilde, och hemvärnssoldaten har inte något anställningsförhållande till Försvarsmakten. Detta kan innebära att en skyldighet att tjänstgöra vid allvarliga händelser kan få konsekvenser för den enskilde när det gäller relationen med civila arbetsgivare. För att undanröja eventuella oklarheter och för att förtydliga hemvärnets stärkta roll anser vi därför att det finns behov av att se över t.ex. föreskrifter, förordningar och reglementen enligt det arbete som pågår.

Detta bör ges regeringen till känna. Det innebär att motion 2011/12:Fö228 (S) yrkande 9 samt motion 2011/12:Fö231 (V) yrkande 2 tillstyrks delvis.

4. Hemvärnets finansiering, punkt 4 (V)

av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna stod för ungefär 1,2 procent av försvarsbudgeten 2009. Hemvärdet är enligt min mening kostnadseffektivt eftersom det bygger på en ideell och frivillig grund. Det tillvaratar även den ovärderliga kompetens som finns hos dem som genomgått värnpliktsutbildningen eller GMU och dem som tjänstgjort inom Försvarsmakten.

I allt större utsträckning har Försvarsmakten enligt vad jag har erfart sparats in på hemvärdets verksamhet när det kommer sparkrav från regeringen. Hemvärdet blir genom detta förfarande ett ”dragspel” – eller budgetregulator – i Försvarsmaktens driftsbudget. Detta ger hemvärnsorganisationen dåliga förutsättningar att planera och ansvara för sin verksamhet. Hemvärdet får enligt mig inte ses som någon budgetregulator när det ska sparas. Organisationen bör så småningom därför få ett eget anslag på statsbudgeten.

Att exempelvis ge hemvärdet ett eget anslag på statsbudgeten skulle ge organisationen möjlighet att bygga upp en stabil och långvarig verksamhet, oberoende av vilka ekonomiska prioriteringar Försvarsmakten gör i övrigt. Det skulle också ge regeringen och riksdagen större möjlighet att styra storleken på och utvecklingen av hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag på hur hemvärdet kan finansieras oberoende av vilka ekonomiska prioriteringar Försvarsmakten gör i övrigt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motionerna 2011/12:Fö231 (V) yrkande 3 och 2012/13:Fö204 (V) yrkande 4 tillstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fö209 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur direktutbildningarna inom hemvärdet ska kunna utökas till att omfatta fler utbildningsplatser än i dag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hemvärdets övningar och utbildningar mer än i dag ska inriktas på civila hjälpinsatser.

2011/12:Fö228 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändring av hemvärnsförordningen.

2011/12:Fö231 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad ambition för hemvärdet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hemvärdets eget ansvar.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur direktutbildningarna inom hemvärdet ska kunna utökas till att omfatta fler utbildningsplatser än i dag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hemvärdets övningar och utbildningar mer än i dag ska inriktas på civila hjälpinsatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag på hur hemvärdet kan finansieras oberoende av den övriga Försvarsmakten.